

i regalada que l'aire nou no els portarà cap company a compartir llur malèfica tasca.

Així, doncs, la pràctica dels recomplits és completament indispensable per a la deguda i perfecta conservació del vi. No han, doncs, de descuidar-la mai els nostres pagesos i viticultors, perquè si la descuiden s'exposen molt que el vi se'ls torni agre. Tinc la plena seguretat que, tan sols s'haguessin fet els indispensables recomplits, immensa quantitat de vins no s'hauria perdut i moltíssimes pessetes no s'haurien deixat de guanyar. ¡I pensar que per a evitar aquestes pèrdues basta esmersar només el temps que es tarda en el cafè, els diumenges, a fer un parell de dòminos o de manilles!

CLAUDI OLIVERAS MASSÓ
Enginyer - cap de l'Escola de Viticultura
i Enologia de Reus

Els bous de treball, han de tirar pel cap o pel coll?

El jou i el collar

(Acabament)

La discussió de saber si és millor el jou del cap o del coll és molt vella. Columela, el cèlebre agricultor romà, ja hi digué la seva:

«Primerament els bous—copiem—es junyiran estretament, a fi que marxín amb un pas segur i imponent; el cos dret, la testa aixecada, i que el coll estigui lliure, i el jou ben posat sobre les espatlles. Aquesta moda de junyir és la generalment adoptada. Quant a la moda que es practica en certes províncies, i que consisteix a junyir els bous per les banyes, és contrària a la manera de pensar de tots els que s'han ocupat d'agricultura.

El pagès manarà els bous per la veu, millor que pegant-los: el bastó serà el darrer recurs. Mai utilitzarà l'agulló, que tornaria els animals dolents i els faria recular. Tampoc aturarà mai els bous a la meitat d'un solc per deixar-los reposar, sinó en acabar-lo. Així gasten més delit i es llaura més de pressa.»

Per la nostra part, entre aquests dos sistemes de tiratge, sobretot per als mascles, ens sembla que no hi ha d'haver gaire diferència, sobretot en labors agrícoles, en les quals mai es sol extremar la càrrega; però en les vaques, per la raó que els muscles del coll són molt prims, el jou del coll hauria de preferir-se al del cap.

En el primer article, en iniciar les diferències que hi poguessin haver entre tirat pel cap o pel coll, ens referíem, quant al darrer sistema,

a tirar per un veritable collar, semblant al que s'usa per al bestiar de peu rodó...

Tant l'un com l'altre dels dos jous avui en voga, ens semblen molt inferiors al collar. A les raons exposades en el primer article afegirem que el collar, per sa naturalesa flexible, pot donar un rendiment més gros de treball que el jou. Essent, el collar, encoixinat, i ocupant una zona sis o set vegades més extensa que el jou, l'animal no ha de patir, com ho fa guarnit amb el jou, el qual, tant si és el del cap com el del coll, s'aplica en zones molt reduïdes.

Essent utilitzat, sobretot, el bestiar boví, per a les feines del camp, i majorment per a llaurar, els bous pateixen molt en tota desnivellació de terreny; car, el jou essent una barra rígida, obliga un dels bous que llauren tirant pel coll a caminar una mica tort, i, junyits pel cap, a un esforç molt més gros el bou que va a la rega.

Si els bous tiressin per un collar, no hi hauria cap d'aquestes dificultats: l'animal que passaria pel solc tindria únicament el desavantatge del terreny, però estaria deslliurat de l'acció del jou, que és ben molesta i de poc rendiment.

En molts indrets d'Europa, en finques ben menades, els bous ja tiren amb collar. Als Estats Units, la moda és molt general. El collar permet l'ús dels tirants elàstics, que tenen (està experimentalment demostrat) un 20 per 100 d'aventatge sobre els tirants rígids. Naturalment que aquests tirants també es podrien aplicar en jous individuals; avui es fa a Bascònia, segons m'han dit.

Però jo crec que una experiència d'aquesta mena, és a dir, una mateixa parella de bous educada en les tres maneres de tirar (jou del cap, jou del coll i collar), ens deixaria sorpresos de la diferència de rendiment que hi hauria a favor del collar. La teoria es decanta en pro d'aquest últim guarniment; i, quan la teoria està ben fundada, la pràctica no fa més que valorar-la.

Però aquests dos articles no són més que raons, o, millor potser, el plantejament del problema. Jo voldria el fet: voldria poder dir que la mateixa parella de bous, tirant amb collar, pogueren llaurar tantes hores de més, o que transportaren tants mils quilos, quantitat de treball que no pogueren realitzar els bous junyits pels antics sistemes.

L'ús del collar potser exigiria que no fos construït igual que els dels cavalls, a causa de la diferent conformació del coll del bou. Després s'hauria de procurar que fos fàcilment adaptable a espatlles de diferent forma i grandària. Un collar que respongués a aquestes indicacions no fóra de difícil construcció. Una altra cosa: el collar portaria alguna despesa anual per raó d'adobs, i duraria, naturalment, molt menys que els jous. Però, si el rendiment fos tan superior, què hi faria? Fa de ben gastar un duro, quan se'n guanyen cent!

M. ROSSELL I VILA